

פ' שמות

(1) ספר שמות פרק ב

(ב) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים:
(ג) וְלֹא־יִכְלָה עוֹד הַצְּפִינֹו וַתִּקְחֶהּ לֹו תַבַּת גָּמָא וַתִּתְקַמְּרָהּ בַּחֲמֹר וּבְנִזְפֹת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת־הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל־שְׁפֹת הַיָּאָר:

(2) אבן עזרא על שמות פרק ב פסוק ב

ומלת טוב כאשר תמצא באיש מלא דעת. יתכן היותו בנשמה כמו טוב עם ה' וטוב עם אנשים. או טוב עין. או בגוף או בצורה טוב תאר. או מראה. ובעבור שמצאנו בילד כי טוב הוא אין לפרשו כי אם בצורתו טוב מכל הילודים:

(3) רשב"ם על שמות פרק ב פסוק א

ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו - המפרש לפי שראתהו שטוב הוא הטמינתהו שקר הוא שכל היולדות אמותן מרחמות אליהן א"כ צריך לפרש ותרא כמו וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. הסתכל והביט כל מעשיו וכל פעולותיו שעשה אם יש לתקן שום דבר בהם והנה כולם יפים ומתוקנים אך כאן לפי שמשו נולד לסוף ששה חדשים . . . ולפיכך יכלה להצפינו שלשה חדשים שהמצריים היו מבקרים למעוברות לסוף תשעה חדשים לכן נסתכלה בו בשעת לידה אם הוא נפל ולא תטרח בהטמנתו וראתהו כי טוב ויפה הוא כי גמרו סימניו שעריו וציפורניו כמו ששינינו ביבמות וידעה שהוא בר קיימא ותצפנהו שלשה ירחים עד סוף ט' ירחים שהוא זמן לידת רוב נשים ובשבאו לבודקה אמרה להם נפל היה או השליכוהו המצריים ליאור:

(4) תרגום יונתן על שמות פרק ב פסוק ב

. . . וחמת יתיה ארום בר קיומי הוא ואטמרתיה תלת ירחין דסכומהון תשעא:

(5) רב שר הירש על שמות פרק ב פסוק ב

טוב, בדרך כלל מפרשים "יפה". אך פירוש זה מתנכר לטבע האם, שאין לך אם, שילדה לא יפה בעיניה. ולו היה פחות יפה, כלום לא היתה עושה האם כל אשר לאל ידה, להצילו ממות בטוח?! אלא פירושו של "טוב" פשוטו כמשמעו. ראתה כי טוב הוא, ילד שלא צעק אם לא חסר מאומה, ששקט אם אך השביעו רצונו; ילד זה - אפשר היה להצפינו. תדאג רק לשבור את רעבונו ולטפל בו כיאות כאם מסורה, וצעוק לא יצעק:

(6) תלמוד בבלי מסכת סוטה יב:

ותרא אותו כי טוב הוא - תניא, רבי מאיר אומר: טוב שמו; רבי יהודה אומר: טוביה שמו; רבי נחמיה אומר: הגון לנביאות; אחרים אומרים: נולד כשהוא מהול; וחכמים אומרים: בשעה שנולד משה - נתמלא הבית כולו אור, כתיב הכא: ותרא אותו כי טוב הוא, וכתיב התם: וירא אלהים את האור כי טוב.

(7) אברבנאל על שמות פרק ב פסוק ב

וחז"ל אמרו בסוטה ר' מאיר אומר טוב שמו ר' יהודה אומר לנביאות ר' נחמיה או' טוביה שמו אחרים אומרים נולד כשהוא מהול וחכמים אומרים בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית כלו אורה כתיב הכא כי טוב הוא וכתיב התם וירא אלהים את האור כי טוב. ויש לעיין במה חלקו החכמים האלה ור' מאיר מנין לו שמשו נקרא שמו טוב ורבי נחמיה שאמר טוביה מה חדש על רבי מאיר שאמר טוב כי הנה ענין שניהם אחד הוא אבל אחרים שהם זכרו בזה חמש דעות:

(8) הא' היא לרבי מאיר שהבין הכתוב שאמר ותרא אותו כי טוב הוא כמו וירא אלהים כי טוב שהטיב נאמר על הנמצא ויהיה לדעתו ענין הכתוב שיוכבד ראתה אותו כי טוב הוא ותצפנהו ר"ל שהיה נמצא חי והיה טוב מציאותו וחיייו מהעדרו ומותו ולכן הצפינתו כדי להצילו ממות.

(9) אבל ר' יהודה שהוא הדעת הב' לא נחה דעתו בזה לפי שאין ראוי לומר שלא ראתה יוכבד בבנה שלמות אחר אלא היותו נמצא בלבד ולמה א"כ הצפינתו יותר משאר הנשים לבניהן בהיות כלם נמצאים וחיים ולכן אמר שראתה אותו ראוי לנביאות ומפני אותה המעלה הנוספת שראתה בו על כל שאר הילדים השתדלה יותר על שמירתו.

10) אמנם ר' נחמיה לא נסתפק ג"כ בטעם הזה לפי שאיך יחשב שראתה יוכבד שהיה בנה ראוי לנביאות והנה ההכנות לנבואה אם הם מזגיות לא היה אפשר שתשיגם ותדעם יוכבד כי מי הגיד לה מזג מוח הילד וטבעו ואם היו הכנות הנבואה שלמות המדות ושלמות המעלות גם זה היה בלתי אפשר שתדע יוכבד אם בנה אשר ילדה יהיה חכם ובעל מדות אם לא לכן בחר רבי נחמיה בדעת ג' והוא אמרו טוביה שמו כלומר שעמרם אביו כשנולד הנער קראו טוביה כאומר טוב ה' שהוא רמז לגאולה כמו שאמר ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים והנה הביאו לזה מ"ש כי טוב הוא ודרש שם הוא ע"ש הב"ה כמו שאמרו אני והוא ובהיות טוב הוא מלה חדה יהיה שמו טוביה רוצה לומר טוב ה' הנכבד. ומפני סימן השם הזה אשר קראו אביו הצפינתו אמו בהשתדלות רב להצילו

11) אמנם אחרים שהוא הדעת הד' לא קבל גם הדעת הזה לפי שהשמות הם כפי ההסכמה ורצון בני אדם ואיך תעשה הצדקת סמך וסבה מכרעת להשתדלותה על בנה מפני השם שקראו אביו ולכן בחר בדעת ד' והוא שראת' אותו שנולד מהול שהיה זה סימן שיהיה קדוש לאלהים נבדל מהתאוות הגשמיות ונפרש מאשה ולכן בראות זה התעצמה להצילו בכל מיני השתדלות

12) אבל חכמים שהוא הדעת החמישי חשבו שלא לבד השיגה הצדקת ממה שראתה בעיניה שלמות הילד לעתיד בדברים הגשמיים החמריים אלא שכאשר נולד נתמלא כל הבית אורה וכאלו הודיע האלהים בזה שהוא יהיה אורו של עולם בנבואה ונבואתו ותורתו תזרחנה על פני תבל ושעל זה נאמר ותרא אותו כי טוב הוא שראתה בעיניה מפאת האור המוחש שהוא שהיה הילד טוב העולם ותכליתו המשובח. הנה התבאר ענין כל אחד מחמשת הדעות האלה עם היות שרש"י בפירושו לא זכר מהם כי אם שנים והם שנתמלא כל הבית אורה ושנולד מהול כי הנשארים לא ישרו בעיניו

13) רש"י על שמות פרק ב פסוק ב
כי טוב הוא - כשנולד נתמלא הבית כולו אורה:

14) רמב"ן על שמות פרק ב פסוק ב
ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו ידוע כי כל הנשים אוהבות את בניהם, יפים ושאינם יפים, וכלנה תצפניה אותן בכל יכלתן, ואין צורך ראה לטענה כי טוב הוא אבל פירוש הטובה הזאת, שראתה בו טוב מחודש וחשבה כי יארע בו נס וינצל, ולכן נתנה אל לבה וחשבה מחשבות בענינו, וכאשר ראתה שלא יכלה עוד להצפינו חשבה שינצל בתחבולה אחרת ועשתה לו תיבת גומא ואחותו נצבת מרחוק שלא יכירו בה, לדעת מה יעשה לו וכל זה סיוע לדברי רבותינו שדרשו כי טוב הוא, שנתמלא כל הבית אורה (סוטה יב), ולמה שאמרו שהיתה מרים מתנבאת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל (שם):

15) ספר גור אריה על שמות פרק ב פסוק ב
נתמלא הבית אורה כו'. דאם לא כן קשה דמשמע דבשביל שהיה טוב - הצפינו, והרי כל אדם חס על בנו לחפש כל דבר שאפשר לו לעשות, ולמה לא תצפין אותו אחר שהיה אפשר לה להחיות את הילד, ועל כרחך צריך לומר שהיתה הגזירה עליהם כל מי שמטמין את הילד שלו הרוג יהרג, ואם לא שראתה הבית נתמלא אורה, שנעשה לו נס, לא היתה מצפינו, דמאי חזית דדמך דידך סומק טפי וכו' (פסחים כה ע"ב), וכאשר ראתה האור בנס שמע מינה שהקב"ה עם הנער להצילו, אז ידעה וסמכה דעתה כי לא יהיה נודע למצריים אחר שאפשר להצפינו, לפיכך הצפינה אותו ג' ירחים, כל זמן שאפשר להצפינו (רש"י פסוק ג):

16) כלי יקר על שמות פרק ב פסוק ב
ותרא אותו כי טוב הוא. שנתמלא כל הבית אורה שנאמר (בראשית א ד). וירא אלהים את האור כי טוב, ומטעם זה הצפינה אותו כי יראה שמה יראו המצרים האור ההוא, וע"י האור יראו גם את הילד ולכך הצפינה אותו יותר מכל הילדים, ועוד שמה ירגישו ביתרון האור כי הוא הגואל המוציאם מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, ואולי חשבה שלכך נברא האור עמו כדי שתלמד ממנו להצפינו כמו האור הראשון שנגנו לצדיקים לעתיד לבא: